

LOGOPEDA RADZI

Autor: Anna Lewandowska

Sześciolatki, część 1 (semestr 1)

Numer porady	Temat
1.	Prawidłowe oddychanie
2.	Wyrzistość wypowiedzi (samogłoski)
3.	Słyszenie i słuchanie
4.	Rozwój słownictwa
5.	Sprawna buzia
6.	Słuch fonematyczny

1. Prawidłowe oddychanie

Drodzy Rodzice!

Obserwujcie sposób oddychania Waszych dzieci podczas snu, oglądania telewizji, słuchania bajek czy innych czynności, które nie wymagają mówienia. Powinny wdychać powietrze nosem (do płuc dostaje się wtedy oczyszczone i ogrzane powietrze) i tą samą drogą je wypuszczać. Wiele dzieci w wieku przedszkolnym oddycha przez usta, przez co wciąga w drogi oddechowe powietrze pełne różnych pyłków, alergenów, co sprzyja niekończącym się infekcjom kataralnym.

Zachęcajcie swoje dzieci do oddychania przez nos. Bawcie się i ćwiczcie prawidłowy oddech, z krótką fazą wdechu i dłuższą – według potrzeb – fazą wydechu, na przykład tak:

- huśtanie maskotki – dziecko leży na plecach, na brzuchu kładziemy mu książkę, a na niej sadzamy maskotkę; przy wdechu (nosem) brzuch się uwypukla („gruby brzuch”), przy wydechu – brzuch opada („chudy brzuch”);
- dmuchanie baniek mydlanych – wdech nosem, wydmuchnięcie powietrza przez rurkę tak, by bańka dzięki precyzji i sile wydechu nie upadła na ziemię;
- wprawianie w ruch wiatraczków (kolorowych, różnej wielkości) – odpowiednie gospodarowanie wydychanym powietrzem, w zależności od rozmiaru wiatraczka, równe i powolne dmuchanie, żeby wiatraczek „tańczył” jak najdłużej.

Dbajcie, by nosy dzieci były czyste, drożne, nauczcie prawidłowego wydmuchiwania zalegającej wydzieliny. Jakiegokolwiek wątpliwości związane z anatomią migdałów podniebiennych konsultujcie z laryngologiem. Ich przerost może prowadzić nie tylko do nieprawidłowego oddychania, ale i problemów ze słuchem.

Anna Lewandowska

Logopeda

2. Wyrazistość wypowiedzi (samogłoski)

Drodzy Rodzice!

Być może dziadkowie, sąsiedzi, osoby, które na co dzień nie przebywają z Waszym dzieckiem, mówiły Wam, że jego wypowiedzi są dla nich niewyraźnie, niezrozumiałe. Komunikację może utrudniać nie tylko nieznanostwo kontekstu wypowiedzi, ale także zbyt duże tempo wypowiedzi albo wady wymowy. Wpływając na **poprawienie sposobu realizacji samogłosek** przez dziecko, możemy **zwiększyć wyrazistość jego wypowiedzi**, dzięki czemu nie będzie miało trudności z osobistym przekazaniem dziadkom sugestii co do urodzinowego prezentu albo dokonaniem samodzielnego zakupu w sklepie osiedlowym.

Zaproponujcie dziecku zabawy:

- w przybyszów z dalekiej Samogłoskolandii – dziecko odgaduje nazwę przedmiotu znajdującego się w zasięgu wzroku, którą dorosły podaje, wymawiając z przesadną dokładnością wyłącznie samogłoski;
- „Jedzie pociąg, wiezie towar na literę...” – pierwsza osoba wybiera początkową literę nazw towarów, które będą wypowiedzane kolejno przez uczestników zabawy. Należy zwracać uwagę na poprawną artykulację samogłosek i starać się, aby nazwy towarów w pociągu się nie powtarzały. Niewątpliwą zaletą tych zabaw jest to, że możecie z nich korzystać w kuchni, w sklepie, w czasie jazdy do przedszkola, słowem – wszędzie.

Anna Lewandowska

Logopeda

3. Słyszenie i słuchanie

Drodzy Rodzice!

Czy zdarzyło się Wam kiedyś myśleć o swoim dziecku, że jest „niegrzeczne”, bo nie słucha Waszych poleceń, błędnie interpretuje Wasze pytania, musicie powtarzać wielokrotnie polecenia, myśli o „niebieskich migdałach”? Może słyszeliście od nauczycieli, że „kręci się, wierci, a potem nie wie, jak wykonać zadanie”? Zdarzają się też czasem sugestie, że dziecko jest posłuszne jedynie mamie albo jedynie tacie, a nic nie robi sobie z uwag drugiego rodzica. W moich rozmowach z rodzicami dość często pada stwierdzenie: *dziecko słyszy dobrze, ale tylko to, co chce usłyszeć...*

Zanim zaczniemy doszukiwać się złych cech u swojej pociechy, skonsultujmy się ze specjalistą – laryngologiem lub audiologiem. Sprawdźmy stan jego słuchu. Nawracające infekcje, częste zapalenie uszu mogą spowodować ubytki słuchu. Płyn w drogach słuchowych w pewnym stopniu odcina od niektórych dźwięków z otoczenia (wyobraźmy sobie rozmowę z drugą osobą z uszami zanurzonymi w wannie pełnej wody). Zdarza się, że dziecko dobrze odbiera dźwięki wyższe (głos mamy), a niższe są dla niego mniej osiągalne (głos taty), albo odwrotnie.

Warto przeprowadzić prosty test: mówcie do dziecka, kierujcie jakieś pytania albo zaproponujcie coś miłego głosem o normalnym natężeniu, ale stojąc do niego plecami. Mówiąc w ten sposób, odbieramy możliwość czytania z ust, czym dzieci kompensują sobie słabsze słyszenie mowy. W każdym przypadku, gdy zauważymy albo dowiemy się od innych, że ze słuchem dziecka dzieje się coś niedobrego, należy niezwłocznie zacząć działać: konsultować, diagnozować, leczyć.

Dobry słuch jest niezwykle istotny dla prawidłowego rozwoju mowy, dla nabywania umiejętności czytania i pisanie, dzięki niemu zapamiętujemy rymowanki oraz reguły ortograficzne. A przede wszystkim skutecznie komunikujemy się ze światem.

Anna Lewandowska

Logopeda

4. Rozwój słownictwa

Drodzy Rodzice!

Bardzo dobrym sposobem na wzbogacenie słownictwa Waszego dziecka jest np. zabawa w zadawanie zagadek. Na pytanie dziecka: *Dokąd idziemy?* – użycie wypowiedzi charakteryzującej to miejsce, osoby, które można tam spotkać, aktywności odpowiedniej dla tego miejsca.

Świetną zabawą może okazać się zamiana ról: może poprzez zagadki dowiedzieć się, co ma ochotę zjeść Wasze dziecko albo na jaki prezent urodzinowy liczy. Na początku może być trudno. Dzieci mają tendencję do zbyt szybkiego podawania odpowiedzi – wiedzą, o co chodzi, więc trudno im pojąć, że ktoś może nie wiedzieć, co mają na myśli. Ale trening czyni mistrza! Zagadki to zabawa rozwijająca nie tylko słownictwo, ale i myślenie, które jest z nim nierozdzielnie związane.

Spróbujcie znaleźć „rodziny dla słów”. Załóżmy, że słowem-kluczem będzie „król”. Poproście dziecko o narysowanie go po środku kartki (albo naklejcie obrazek). Wymyślcie jak najwięcej wyrazów, które kojarzą Wam się z królem: gdzie mieszka, jak się nazywają członkowie jego rodziny, jakie ma atrybuty, czym się zajmuje itp. Jeśli będziecie szukać „rodziny słów” dla sklepu spożywczego, znajdźcie określenia nie tylko dla znajdującego się tam asortymentu, ale i dla wyposażenia sklepu, ludzi, dla których powstał itp.

Może Wasz przedszkolak interesuje się kosmosem, a może lubi sport – dzięki takiej zabawie możemy się zorientować, jak duży jest zasób jego słów, i przemyślić nowe, których może jeszcze nie zna. Jest to też świetna okazja, by zachęcić go do poszerzania zainteresowań.

Anna Lewandowska

Logopeda

5. Sprawna buzia

Drodzy Rodzice!

To już ostatni rok przygody Waszego dziecka w przedszkolu. Na pewno zauważyliście nie tylko to, że urosło, ale też, że nabyło wiele nowych umiejętności, że umie poprawnie wypowiedzieć to, co chce przekazać. Dziecko 6-letnie powinno prawidłowo wymawiać wszystkie głoski języka polskiego, również te najtrudniejsze. Może się zdarzyć, że w rozmowach (szczególnie nacechowanych silnymi emocjami) będzie jeszcze myliło głoski, trudne zastąpi łatwiejszymi. Będzie się skupiało bardziej na tym, co chce powiedzieć, niż na tym, jak to powie.

Jeśli cokolwiek w jego wymowie Was martwi, skonsultujcie się z logopedą. Jeśli Wasze dziecko uczęszcza na zajęcia logopedyczne, pamiętajcie, żeby wypełniać zalecenia specjalisty i ćwiczyć z dzieckiem w domu według jego wskazówek. Cotygodniowe zajęcia logopedyczne można porównać do recepty wystawianej przez lekarza, a regularne ćwiczenia z dzieckiem – do podawania mu zapisanych leków.

Jeżeli mimo rzetelnej i regularnej pracy z dzieckiem w domu nie zauważacie znaczących efektów terapii, warto włączyć do pracy nad poprawną wymową innych specjalistów. Upewnijcie się, że Wasze dziecko słyszy prawidłowo. Standardowe badania, zalecone przez laryngologa lub audiologa, pomogą wykluczyć nieprawidłowości słuchu bądź szybko zadziałać w przypadku problemów. Psycholog pomoże określić możliwości poznawcze dziecka. Wskaże, które obszary jego rozwoju trzeba wspierać dodatkowymi działaniami, pomoże znaleźć dalsze ścieżki działania w przypadku stwierdzonych zaburzeń.

U dzieci w wieku przedszkolnym można też zaobserwować pewne symptomy ryzyka dysleksji. Im szybciej podejmie się odpowiednie działania, tym większa szansa uniknięcia takich trudności w szkole.

Anna Lewandowska
Logopeda

6. Słuch fonematyczny

Drodzy Rodzice!

Wasze dziecko od najmłodszych lat jest otaczane różnymi bodźcami akustycznymi – dźwiękami płynącymi z otoczenia. Są to dźwięki, których źródło znajduje się w domu, w przedszkolu czy na ulicy. Niektóre są głośne, wyraźne, w inne trzeba się uważnie wsłuchać. Na niektóre reagujemy od razu, do innych musimy się przyzwyczaić, zauważyć, że one występują.

Może się zdarzyć, że mimo dobrze funkcjonującego słuchu fizycznego (braku jakichkolwiek zaburzeń stwierdzonych w badaniach przez laryngologa czy audiologa) dziecko z trudem przyswaja i rozwija mowę. Musi włożyć więcej wysiłku, by zapamiętać np. rymowanąkę. Trudniej mu zapamiętać, kiedy ma wymawiać głoskę „sz”, a kiedy głoskę „s” albo myli je obie z głoską „ś”. Nie umie podzielić wyrazów na sylaby, a sylab na głoski. Z trudem uczy się słów w języku obcym. Przyczyną mogą być zaburzenia słuchu fonematycznego, który umożliwia nam różnicowanie dźwięków mowy. Pozwala odróżnić od siebie podobnie brzmiące wyrazy o różnym znaczeniu (np. *noże* – *nosze*). Daje możliwość uporządkowania słuchowego słów w zakresie ilości i kolejności głosek czy wyrazów. Dobrze rozwinięty słuch fonematyczny wpływa korzystnie na opanowanie umiejętności czytania i pisania.

Warto zachęcać dziecko do zabaw, których celem jest koncentrowanie się na dźwiękach, np.:

- znajdźcie w domu przedmioty, które wydają jakiś dźwięk (instrumenty muzyczne, garnki, klocki), nazywajcie źródło dźwięku (bez kontroli wzroku, chowamy przedmiot, na którym gramy),
- śpiewajcie znane piosenki wysokim lub niskim (cienkim lub grubym) głosem,
- recytujcie wierszyki (wyliczanki) – głośno lub cicho,
- szukajcie słów zaczynających się taką samą głoską.

Anna Lewandowska

Logopeda